

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ARZUHAN DOĞAN YALÇINDAĞ'IN

PRICE WATERHOUSE COOPERS (PWC) TARAFINDAN

DÜZENLENEN “DAVOS’TAN İSTANBUL’A” BAŞLIKLİ

TOPLANTI KONUŞMASI

12 Mart 2008

Swiss Otel, İstanbul

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul –Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxoffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Sayın Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Hepinizi TÜSİAD Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyor ve bana bu toplantıda konuşma fırsatı veren Dünya Ekonomik Forumu'nun Stratejik Ortağı PriceWaterHouse Coopers'a teşekkür ediyorum.

Dünya ekonomisindeki gelişmeleri hepimizin tedirginlikle izlediği bir dönemde, yapılan bu toplantının son derece anlamlı olduğu düşüncesindeyim. Bugün düzenlenen iki panelde sizlerinde yeniden hafızalarınızı tazeleme fırsatı bulacağınız gibi, Davos toplantıları bu sene yine birbirinden ilginç bir çok tartışmaya evsahipliği yaptı.

İlk olarak, bu konulardan küresel ekonomideki değişim dinamiklerine değinmeği arzuluyorum. Ardından, kısaca dünya ekonomisindeki muhtemel gelişmeleri ve bu gelişmelerin Türkiye üzerindeki etkileri konusunda görüşlerimi sizlerle paylaşmak ve dışardan gelebilecek olumsuz etkiler karşısında Türkiye'nin ne gibi önlemler alması gerektiği üzerinde durmak istiyorum.

Öncelikle Türkiye ve diğer yükselen piyasaların küresel ekonomiye hızla artan entegrasyonunun olumlu ve olumsuz sonuçlarını değerlendirelim. Hiç şüphesiz Türkiye'nin de içinde bulunduğu çok sayıda yükselen piyasa, geçtiğimiz 5 yılda dünya ekonomisindeki yüksek büyüme döneminden önemli ölçüde yararlandı. Dış ticaret hacmi ve sermaye hareketlerindeki artış da bu bütünleşmenin ölçütü ve yansıması oldu.

Gelişmekte olan ülkelerde ihracatın GSYİH'ya oranı 1990'larda % 25 seviyesinden % 50 seviyesine yükseldi. 2002-2006 döneminde gelişmekte olan ülkelere giren sermaye miktarı ise 1,8 trilyon dolara ulaştı. Dolayısıyla küresel likiditenin artması, Türkiye'nin de aralarında yer aldığı gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyümelerine önemli bir destek sağladı. Ancak dış ticaret ve finansal akımlar sayesinde ülkelerin karşılıklı artan etkileşimi, dünya ekonomisi büyüme devam ettiği sürece, gelişen ülkeler için olumlu olurken, dünya ekonomisinin yavaşlamaya başlamasıyla önemli bir huzursuzluk kaynağı haline dönüştü.

Dünya ekonomisinin 2007 yılında % 4.9 olan büyüme hızının 2008 yılında % 4.1'e gerilemesi bekleniyor. Son açıklanan verilere göre, ihracatımızın büyük bölümünü gerçekleştirdiğimiz Euro bölgesinin 2008 büyüme öngörüsü ise % 1.8 olarak değiştirildi. Daha önce % 2.2 olarak açıklanan büyüme oranı, uluslararası mali dalganmalar, ABD ekonomisindeki yavaşlama ve petrol fiyatlarında süren yükseliş nedeniyle aşağıya çekildi.

Küreselleşen dünya ekonomisinde huzursuzluğu destekleyen bir başka gelişme ise, enflasyon oranlarındaki yükseliş oldu. Örneğin Euro bölgesinde daha önce % 2.1 olarak açıklanmış olan enflasyon oranının % 2.6'ya çekilmesi dikkati çeken bir gelişme oldu. Euro bölgesinde enflasyon geçen ay % 3.2 ile son 14 yılın zirvesine yükselmişti.

Dünya enflasyonun yükselmesinin arkasındaki nedenlere baktığımızda, Çin ve Hindistan başta olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerdeki kesintisiz büyüme sürecinin önemli bir etken olduğunu görüyoruz. Büyüme süreçlerinin başında ucuz mal ihracatıyla dünya genelinde fiyat seviyelerini aşağıya çeken söz konusu ülkeler, şimdi artan hammadde talepleriyle enerji ve gıda ürünleri gibi birçok emtia fiyatı üzerinde yukarı yönlü bir baskı oluşturmakta. Dünya emtia fiyatlardaki bu hareket karşısında, para politikasının sıkılaştırılmasının ne ölçüde etkili olabileceği ise tartışma konusu. Aslında bu tartışmaya açıklık getirebilmek için dünya

ekonomisi yavaşlarken yükselen ekonomilerde talebin nasıl seyredeceği üzerinde durmak gerekiyor.

Geçmiş küresel ekonomi döngülerinde, ABD ekonomisinin yavaşlaması, petrol ve diğer hammadde fiyatlarını da aşağı çekmiş ve dünya ekonomisini yavaşlatmıştı. Ancak son yıllarda gelişmekte olan ülkeler arasında, bölgesel olarak ekonomik ilişkilerin büyük ölçüde yoğunlaşmış olması, bu son ekonomik döngüyü bundan öncekilerden ayırıyor.

Günümüzde gelişmekte olan ülkelerin ihracatının yaklaşık yarısı diğer gelişmekte olan ülkelere gitmekte. Ticaret akımlarındaki bu değişim, bugün gelişmekte olan ülkelerdeki büyüme üzerinde ABD ekonomisinin etkisini azaltıyor. Bu durumu özellikle Asya genelinde daha net görmemiz mümkün. Asya ülkelerinin ihracatlarının önemli bir bölümü Çin'in iç talebi tarafından belirlenmekte. Yani, yavaşlayacak ABD talebinin en azından Asya bölgesini geçmişte olduğu kadar olumsuz etkilememesi ihtimal dahilinde. Buna rağmen, küreselleşmenin ulaşılmış olduğu boyut, dünya GSYİH'nın % 25'ini oluşturan ABD ekonomisindeki bir yavaşlamanın diğer ülkeleri de etkilemesinin kaçınılmaz olduğu anlamına geliyor.

ABD ekonomisine ilişkin son açıklanan verilerin beklenen de kötü gelmiş olması, dünya ekonomisi ve gelişen ekonomiler açısından bir dizi riske işaret ediyor. Dünya ekonomisinin yavaşlayacağına anlaşılmasıyla beraber, hem gelişmiş ülkeler hem de gelişmekte olan ülkeler ne gibi önlemlerin alınacağı konusunda kuvvetli bir tartışma içine girdi. Bu tartışmalarda para ve maliye politikalarının ne ölçüde etkili olacağı, yükselen enflasyon tehditi karşısında, Merkez Bankalarının faiz oranlarını düşürerek ekonomiyi canlandırıp canlandıramayacakları da geniş yer buldu.

Davos toplantıları sırasında, dikkatleri fazlasıyla çeken bir değerlendirme, IMF'nin yeni başkanı Dominique Strauss-Kahn'dan gelmişti. Dominique Strauss-Kahn, ekonomik yavaşlamanın daha da derinleşmesini önlemek için hükümetleri maliye politikalarını gevşetmeye çağırdı. Ancak, maliye politikası, bu dönemde, sadece bütçe açıklarını tamamen kontrol altına alabilmiş ülkeler için bir opsiyon olabilecek. Tabii Amerika yı bir istisna olarak değerlendirmeliyiz.

Dünyada devam eden bu tartışma, Türkiye açısından da önemli. Burada, önce maliye politikalarının büyüme aracı olarak kullanılması konusunu Türkiye açısından değerlendirip, ardından da küresel ekonomilerde ki son dalgalanmanın Türkiye ye muhtemel olumsuz yansımalarını önlemek için alınabilecek önlemleri sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye'nin geçtiğimiz yıllarda sağlamış olduğu yüksek ekonomik performansda, kamu maliyesindeki iyileşme önemli rol oynamıştı. Merkezi hükümet bütçe açığının GSYİH'ya oranı 2003'te % 14.6 seviyesinden 2006 yılında % 0.8 seviyesine inerek son 30 yılın en düşük oranına gelmişti. Ancak seçim atmosferinin etkili olduğu 2007 yılında bu oranın yeniden artması (% 2.5), 2008 yılı için bizi maalesef böyle önemli bir politika aracından yoksun bıraktı.

Kaldı ki, Yerel seçimlerin yaklaşmakta olduğunu bilmemize rağmen, maliye politikasında disiplinin korunacağı varsayımı altında bile, 2008 yılında büyümenin yavaşlaması, vergi gelirlerini azaltacak. Diğer taraftan, Türkiye'nin uluslararası piyasalardaki kredi notunun yükseltilebilmesi için bozulan bütçe disiplinin yeniden düzeltilmesi gerekecek.

Bu bağlamda, yani düşük büyümeden dolayı devletin kaybedeceği geliri kompanse etmek için kısa ve orta vadede; faiz dışı fazla vermeye devam edilmesi, özelleştirme sürecinin hızlandırılması ve kayıtdışı ekonomiyle mücadelede kararlılık gösterilmesi çok önemli olacaktır.

Özellikle, özelleştirme uygulamaları kapsamında elde edilebilecek gelirlerin 2008 yılından sonra giderek azalacak olması, kalıcı vergi gelirlerinin devamını sağlayacak kayıtdışı ekonomiyle mücadele konusunda hızlı adımlar atılmasını gerektirmektedir. Vergi tahsilatının daha geniş bir tabana yayılmasıyla, hem vergi gelirlerinde kalıcı bir artış sağlanacak, hem de vergi yükü daha adaletli bir şekilde dağıtılmış olacaktır.

Küresel yavaşlama, ikinci olarak makroekonomik politikalarımız açısından önem kazanacak. Biraz önce de belirttiğim gibi, tüm dünyada yavaşlayan büyüme ve artan enflasyonist baskılar nedeniyle, enflasyonla mücadelede Merkez Bankalarının tüm maharetlerini göstermesinin gerekeceği bir döneme giriliyor. Bu dönemde, 2008 yılında hem öngörüldüğü gibi % 5 büyüme hızı elde edip, yatırımları, istihdamı canlı tutmaya devam etmek, hem de enflasyonu hedeflenen % 4 seviyesine çekmek hiç de kolay olmayacak.

Öncelikle, 2008 yılında dünya ekonomisindeki gelişmelerin çok yakından izlenmesi ve para politikasının buna göre şekillendirilmesi gerekiyor. Gelişmiş ülkelerde düşen faiz oranlarına rağmen, gelişmekte olan piyasalarda fonlardan pay kapma yarışı ve enflasyonla mücadele kaygısı, faiz oranlarında artışlara yol açacak. Türkiye'nin faiz politikası, bu hassas dengeler içerisinde belirlenmek durumunda. Faiz oranları, gelişmiş ülke faiz oranları ile olan spreadi koruyacak biçimde, hem yurtdışından fon çekilmesine elverecek seviyede olmalı, hem de yavaşlayan ekonomik büyüme karşısında, talebi uyarmalı.

Para ve maliye politikalarında sergilenmesi gereken becerinin yanısıra, 2008 yılında ekonomide beklenti yönetimi de büyük önem kazanacak. Ekonomi politikalarında doğru uygulamaların yanısıra, bu politikaların kamuoyu ile iletişimine de özel bir önem verilmesi gerektiğine inanıyoruz. Bu çerçevede, geçmiş dönemde, ekonomi politikalarına duyulan güvenin belirleyici hususları arasında yer alan Merkez Bankası'nın ve bağımsız kurumların kredibilitésinin altını çizmek istiyorum.

Bu kurumların bağımsız, özerk bir yapıda, yüksek bir performansla çalışıyor olduğunun bilinmesi, Türkiye'nin enflasyonla mücadelesinde önemli bir unsur olacaktır. Öte yandan daha genel anlamda Dünya ekonomisindeki gelişmelerin bize birkaç kanaldan olumsuz etkisi olacak.

Bunların başında gelişmekte olan ülkelerin uluslararası finansal akımlardan geçmişteki kadar çok yararlanamayacak olması geliyor. Bu durumda yurtdışı borçlanma imkanlarımızın eskisi kadar elverişli olmaması ve borç stokunun çevrilmesinde bir maliyet artışı ile karşı karşıya kalınması muhtemel. Uluslararası fonlarda görülecek daralma ve yatırım kararlarında uygulanacak bir takım ilave risk değerlendirme süreçleri, yurtdışı fonlama maliyetlerinin artması anlamına gelecek. Bu durumda, reel sektörün yurtiçi finansal piyasalardan daha fazla yararlanabilmesi için, sermaye piyasalarının derinleştirilmesi, halka açılmanın özendirilmesi ve aracılık maliyetlerinin aşağı çekilmesi gerekiyor.

Makroekonomik politikalarımızı destekleyecek bir ikinci unsur ise, IMF ile ilişkilerin nasıl devam edeceğinin bir an önce açıklığa kavuşturulması ihtiyacıdır. IMF Anlaşması 2008 Mayıs ayında dolacaktır. Bu tarih, dünya ekonomisindeki belirsizliğin ve istikrarsızlığın

muhtemelen zirveye tırmanacağı bir döneme denk gelmektedir. Artan belirsizlik ve risk altında, Türkiye'nin IMF anlaşması ile yoluna devam etmesi, ülke açısından ek bir güvence olacaktır. Belirsizliği en kısa sürede azaltmak için, IMF anlaşmasının bir an önce açıklanmasının yararlı olacağını düşünüyoruz.

2008 yılında reform ivmesinin de yeniden yükseltilmesi gerekecek. Özellikle şirketler kesiminde rekabet gücünün daha da artmasına imkan sağlayacak mikro reformlara vakit kaybedilmeden hız verilmesi gerekiyor.

Bu reformlar, şirketlerimizin finansmana erişimini kolaylaştıracak, artan maliyet baskıları karşısında verimliliklerini yükseltmelerine imkan sağlayacak, üretilen ürünlerin katma değer içeriğini yükseltecek, inovasyonu teşvik edecek, yaratılan değerlerin yatırıma ve istihdam yaratılmasına ayrılmasına imkan verecektir. Böylece, daralan finansman imkanları, iyileşen finansmana erişim koşulları ile dengelenebilecektir.

Hiç şüphesiz, tüm bu konuların önünde yer alan ve genel çerçeveyi çizen konu ise Türkiye'nin AB üyelik sürecinde katedeceği mesafedir. 2008 senesinde dünyada hüküm sürecektir olan tüm karmaşa ve dalgalanmaların arasında, Türkiye'nin sağlam ve öngörülebilir bir rotada ilerlediğinin en önemli göstergesi, AB sürecinin ivmelenerek devam etmesi olacaktır.

AB üyelik yolunda hızla ilerleyen bir Türkiye, yurtdışı piyasalara verilecek en temel mesaj olacaktır. Kaldı ki, AB üyelik süreci, Türkiye ekonomisinin çok ihtiyaç duyduğu mikro ekonomik reformlar açısından da en uygun çerçeveyi oluşturmaktadır.

Değerli katılımcılar,

Küresel ekonomide büyümenin yavaşlamakta buna karşılık enflasyonun artmakta olması, tüm ülkeleri bu süreçten en az yara alarak çıkmalarına imkan sağlayacak önlemleri almaya zorluyor. Türkiye için alınması gereken önlemler belli. Vakit geçirmeden bu önlemleri almalı ve Türkiye ekonomisini yeniden düşük enflasyon hızlı büyüme patikasına sokacak politikaları benimsemeliyiz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.